

POSTER SESSION
27 May 2014 TUESDAY 10.15-11.00

HALUK PERK SAĞLIK MÜZESİ KOLEKSİYONU'NDAN ÖRNEKLERLE ANADOLU ECZA HAVANLARININ TARİHİ GELİŞİMİ

Halûk Perk¹, Burcu Özdemir²

¹Lawyer, Haluk Perk Museum, Avcılar, İstanbul, hp@halukperk.com

²Archaeologist, İstanbul, ozdemir_burcuu@hotmail.com

Bu çalışmada Haluk Perk Müzesi koleksiyonundaki havanlardan örnekler seçilerek Anadolu'da kullanılan havanların tarihi gelişimi karşılaştırmalı olarak anlatılmaya çalışılmıştır. İlk örneklerini M.Ö. 9000'e kadar götürdüğümüz havanların kullanım amaçları değişmemiş olup; sadece form bakımından farklılıklar göze çarpmaktadır. Antik dönemlerde eczacılıkta kullanılan havanların da kullanım amaçları aynı olup; diğer havanlardan ayırt edilme kıstasları boyutları ve formları olmuştur. Haluk Perk Müzesi koleksiyonunun büyük bir bölümünü oluşturan Antik Dönem Tıp Aletleri içinde yer alan ecza havanlarından seçili bir grup değinilen özellikler ile karşımıza çıkmaktadır. Kalkolitik dönemde yoğun olarak siyah taştan yapılan havanların formları küçük boyutta olup; çukurları genellikle daireseldir. Kesitleri ise "U" şeklindedir. Çukur kısımları sığ olanlar ise daha çok ezme amaçlı kullanılmış olabilir. Tunç çağlarında kullanılan havanlarda biçim olarak farklılıklar göze çarpmaktadır. Dört ayaklı kare biçimli havanların ayrı bir önemi vardır. Bahsedilen havanların ön kısımlarında kabartma şeklinde boğa başı yer almaktadır. Neolitik dönemden beri kutsal hayvan sayılan boğanın havanlarda da kullanıldığı görülmektedir. Antik dönemde yaşamış ve bu havanları kullanmış olan insanların burada yapılan ilaçların ayrı bir iyileştirme gücü olduğuna inanma olasılıkları yüksektir. Ritüel amaçlı sunumlarda da bu havanlar kullanılmış olabilir. Daha sonra Roma, Bizans ve Selçuklu döneminde havanlar aynı amaç doğrultusunda kullanılmaya devam etmiş sadece dış konturlarında dönemlerin motifleri uygulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Havan, müzeler

THE HISTORICAL ADVANCEMENT OF ANATOLIAN PHARMACEUTICAL MORTARS WITH SAMPLES FROM HALUK PERK MEDICINE MUSEUM

In this work, historical advancement of pharmaceutical mortars used in Anatolia has been tried to be explained comparatively by including selected samples from the collection in Haluk Perk Museum. The mortars' intended purpose haven't changed in time, whose first samples could be traced back to 9000 BC; however, differences in terms of form are in evidence. The intended use of mortars that were used in chemistry in ancient history was the same; yet, the criteria that distinguished them from other mortars were their dimensions and forms. A group of mortars included in Ancient Period Medicine Tools, which constitute a huge part of Haluk Perk Museum collection, confronts us with the qualities mentioned above. The forms of mortars that were intensively made from black stone in Chalcolithic period were small in dimension, additionally their pits were circular. Their edges were U shaped. The ones whose pits were shallow might have been used with the purpose of grinding. Differences in forms attract attention in the mortars that were used in the Bronze Age. The square shape mortars that are four legged have particular importance. In the front faces of the mortars mentioned, bull heads can be observed as reliefs. It is seen that the bulls that were considered sacred since the Neolithic period were also used on mortars. It is highly possible that the people who lived in ancient times and used these mortars thought that medicine made in these mortars had a higher healing power. Also, these mortars might have been used in presentations that served for rituals. Later on, mortars were used with the same purpose in Roman, Byzantine and Seljuk periods; yet, the ornaments of those times were used on their outer contours.

Keywords: Mortar, museums